

МАХТУМКУЛІ – РОДОНАЧАЛЬНИК ТУРКМЕНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Єршов Р.Х., гр. МЕ-12

Науковий керівник – канд. філол. наук, доц. Арделян М.В.
Харківський державний університет харчування та торгівлі

Махтумкулі́ (туркм. *Magtymguly Pyragy*, перс. *ی‌فراغی‌مخدومقلی* Makhdumqoli Faraghi, псевдонім – Фрагі́, (1733 – 1793) – туркменський поет, родоначальник туркменської літератури.

Великий туркменський поет і мислитель XVIII століття Махтумкулі в історії свого народу відіграв таку ж роль, як і українській славетний Кобзар. Поетові вдалося у значній мірі змінити туркменську поетичну мову, зблизивши її з розмовною мовою туркменів, фактично він став основоположником сучасної літературної норми туркменської мови. Так само поет відійшов від традиційної арабо-персидської метрики, якою послуговувалися раніше туркменські поети, замінивши її силабічною системою.

Твори Махтумкулі поширювалися у списках та усній передачі народних співців; опубліковані вперше 1842 року. Збереглося понад 10000 рядків поезій поета. Вже у зрілому віці поет взяв собі псевдонім Фрагі́ («розлучений») – наприкінці кожного вірша він поміщав цей підпис, іноді поруч зі справжнім ім'ям, наче звертаючись до себе, що в цілому відповідало звичаям його доби. Махтумкулі ушлявлений, перш за все, творами туркменської патріотичної тематики – «Туркменська доля», «Наставляння», «Нашестя», «Заклик» тощо.

У віршах «От часи», «Шукає», «У багатьох життя» та ін. лунають соціальні мотиви; поезії «Мечем і словом», «Не вічний ти» – про звичаї та взаємини між людьми. Як це притаманно східній поезії в цілому, не обійшов Махтумкулі і тематику кохання – чудовими є його вірші «Прийди на побачення», «Закоханій», «Володарка».

Подібно до того, як «Заповіт» Т. Г. Шевченка перекладено 147 мовами народів світу, так само багатьма мовами перекладено й вірш Махтумкулі «Туркменська доля». В Україні переклад побачив світ у 2006 році у часописі «Всесвіт». Українською мовою вірші Махтумкулі перекладали П. Тичина, В. Сосюра, М. Рильський, Л. Первомайський, В. Бичко, М. Москаленко та ін. Образ Махтумкулі змальовано у творах Я. Шпорти – «Слово про Махтумкулі» і «Кеміне сміється». У 1972 році в Києві у Святошинському районі відкрито бібліотеку ім. Махтумкулі. Тут зібрані цікаві експонати, альбоми й рідкісні видання книг поета. Бібліотека ім. Махтумкулі в Києві стала своєрідним осередком туркменської культури.